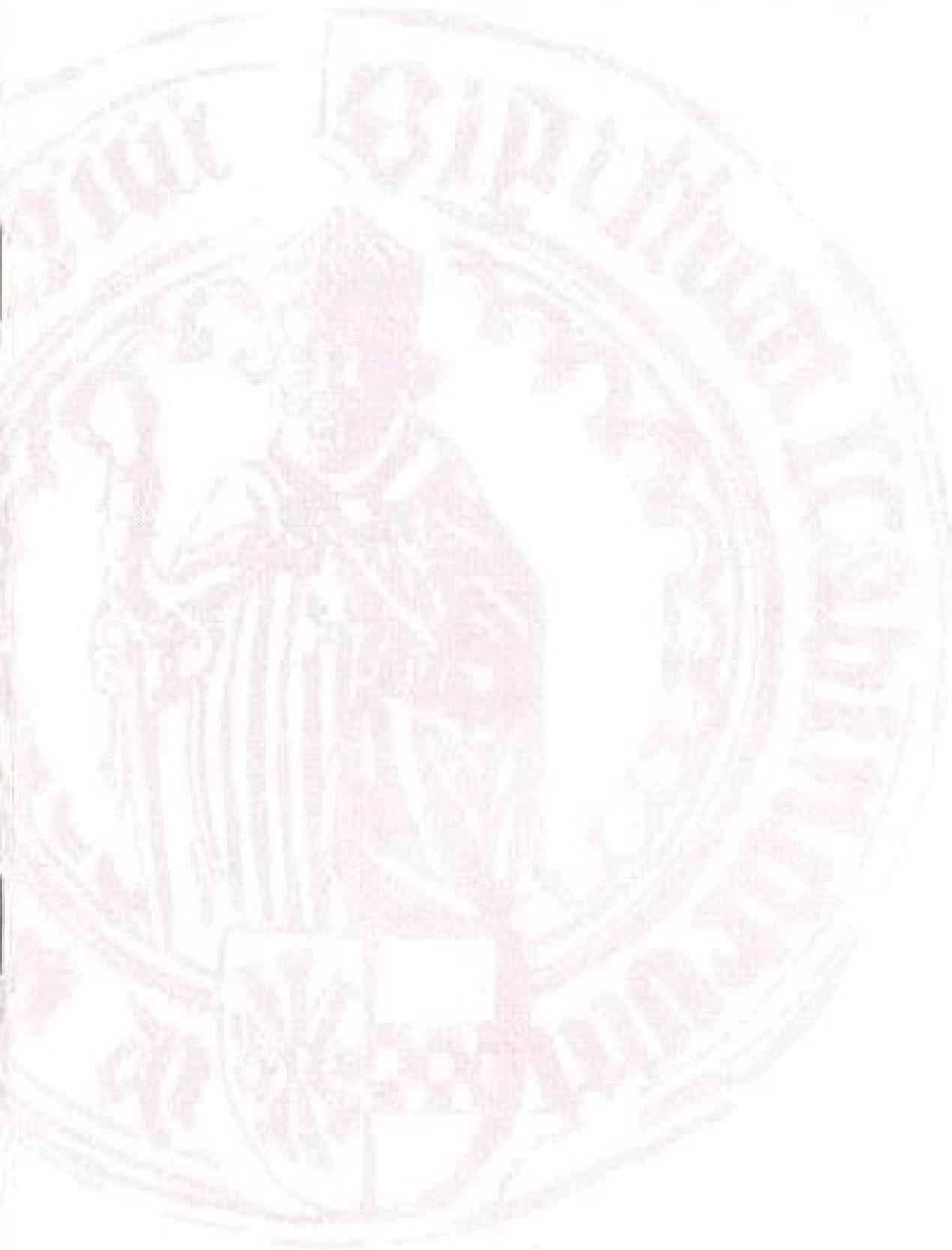

Historische Kring

Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 16 nr. 2 juni 1999

Driepas

COLOFON

DRIEPAS

verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo verschijnt drie à vier maal per jaar. Losse nummers f 5,-.

Redactie

W.F.W.M. van Heugten

Th.M.J. Jonker

M.M. Rebholz

Bestuur Historische Kring

A.Th.J. Boss (Duiven)

H.J.Th. Derksen, penningmeester (Duiven)

A.H.E. Janssen (Groessen)

K. de Jong-de Baan (Duiven)

Th.M.J. Jonker, secretaris (Loo)

M.M. Rebholz, voorzitter (Duiven)

J.F.H. te Witt, vice-voorzitter (Groessen)

Secretariaat: postbus 212, 6920 AE DUIVEN

Rabobank Duiven, rek.nr. 31.54.07.484

Postbank, rek.nr. 49.23.697

t.n.v. penningmeester Historische Kring, Duiven.

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost f 25,- per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap f 10,- per jaar.

Een abonnement op alleen DRIEPAS kost f 12,50 per jaar. Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven en Zevenaar betalen f 7,50 extra als bijdrage in de verzend- en portokosten.

Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk vóór 1 december van het lopende jaar.

Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

ISSN: 0921-5549

INHOUD

<i>F. Staring</i> <i>Hofstede Emmaus te Groessen (2)</i>	26
<i>Th.M.J. Jonker</i> <i>De tijd gemeten (2)</i>	34
<i>Th. Goossen</i> <i>Gilde, schutterij en schutsbroeders in Duiven (1)</i>	37
<i>W.F.W.M. van Heugten</i> <i>Straat- en veldnamen in de gemeente Duiven (1)</i>	43
<i>Verenigingsnieuws</i>	46

Na in twee achtereenvolgende nummers aandacht aan schoolfoto's uit Loo te hebben besteed, wordt even een pas op de plaats gemaakt. Er is één reactie op de eerste en geen enkele reactie op de tweede schoolfoto (1916-3, DRIEPAS, jrg 16, nr 1) binnen gekomen. Wij willen eerst eens overwegen of daar een verklaring voor is. Is de getoonde afbeelding onduidelijk? Zijn er geen mensen meer, die informatie kunnen verschaffen, of zijn ze er wel maar lezen ze ons tijdschrift niet?

Wij weten dat bij zusterverenigingen de schoolfoto's erg populair zijn; hier is het ons nog niet gelukt.

Het heeft enige tijd gekost om dit nummer „vol” te krijgen. Wij doen dan ook een beroep op onze leden/onderzoekers resultaat van hun activiteiten op schrift te stellen. Het is *uw* tijdschrift!

De redactie.

HOFSTEDE EMMAUS TE GROESSEN (2)

In DRIEPAS jaargang 3 (1986), nr 1, schreef ik een artikel over de hofstede Emmaus. Recent werd het kleinste van de twee huizen, zoals die te zien zijn op de bij dat artikel geplaatste foto, vervangen door een nieuw woonhuis. En uiteraard is dat huis gebouwd volgens de eisen van deze tijd. Lezende in het notarieel archief trof ik een acte betreffende de hofstede Emmaus, die een aardig doorkijkje geeft in de handel en wandel van nu bijna twee honderd jaar geleden, in 1820 om precies te zijn. Johanna Janssen, weduwe van Willem Otten, verkoopt aan haar stiefzoon haar deel in de gemeenschappelijke boedel, die er tijdens haar huwelijk met Willem Otten had bestaan volgens vooraf gemaakte huwelijkse voorwaarden. Maar het is duidelijk niet zo maar een verkoop, waarbij zij afstand deed van haar bezit. Blijkbaar met het oog op het aanstaande huwelijk van haar stiefzoon op 1 mei 1820 (zie genealogie Otten in DRIEPAS 1986) laat zij op 23 februari 1820 een soort alimentatiecontract opmaken. De boedel wordt op waarde geschat en de koopprijs van haar aandeel daarin ligt vast. Maar in plaats van met geld over de brug te komen verplicht de koper Hendrik Otten zich in het levensonderhoud van zijn stiefmoeder te voorzien met alles wat daarbij behoort. En voor het geval partijen niet meer onder een en hetzelfde dak kunnen of willen wonen, is er een aantal voorwaarden omtrent geldelijke betaling. Blijkbaar is alles naar wens verlopen, want Johanna (Anna) Janssen overleed ten huize van haar stiefzoon op 31 januari 1823.

Met het oog op het geheel aan gemaakte afspraken volgt hierna de volledige tekst van de betreffende notariële acte.

Wat daarin opvalt, is dat destijds de hofstede Emmaus tot de buurtschap *Helhoek* werd gerekend. Het „dorp” Groessen beperkte zich toentertijd tot de bewoning aan weerszijden van de tegenwoordige Dorpstraat tot zo ongeveer aan 't Straatje. Al het andere lag „bij het dorp Groessen” of was „onder Groessen gelegen”.

In het eerste lid van artikel 1 wordt de kadastrale ligging van Hof Emmaus aangegeven aan de hand van de oude Liemerse Ambtskaart. Dit is opmerkelijk omdat in Nederland waartoe de Liemers vier jaar eerder, in 1816, was gaan behoren nog geen kadaster bestond. Dat kwam pas rond 1830 tot stand. In het Kleefland daarentegen bestond al sinds ongeveer 1730 een kadaster. Ofschoon de verwijzing naar folio 32 en de nummers 111 en 112 voldoende was, wordt toch nog aangegeven aan welke percelen de Hof Emmaus grensden. Dat levert de volgende oude straat- en veldnamen op: het Rijswijkse veld, de straat genaamd de Hoogenhof en de Kamerstraat.

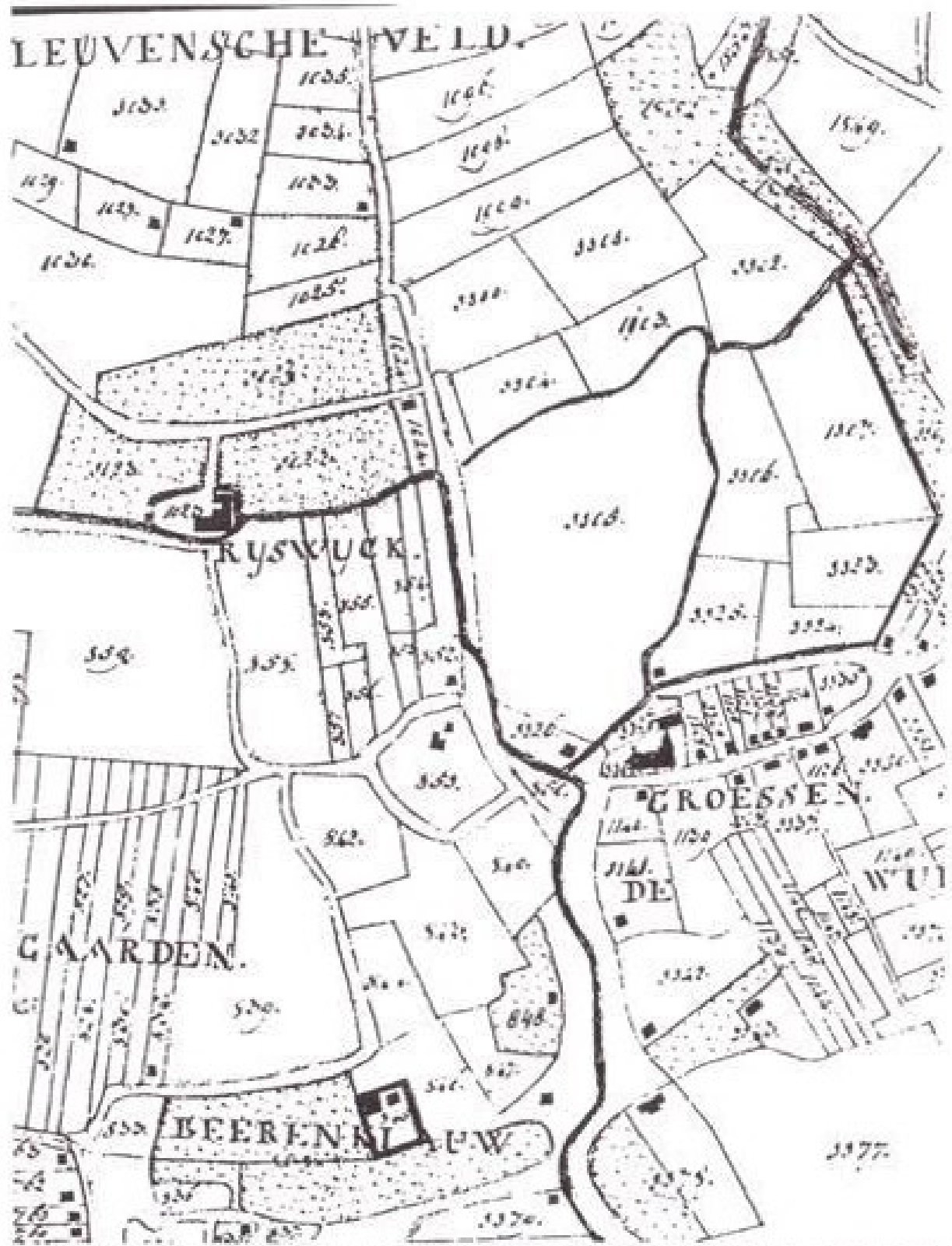
Bijzonder interessant is de boedelbeschrijving. Het geeft inzicht hoe men inmiddels bijna 180 jaar geleden leefde en werkte in de Helhoek.

Degene die inventariseerde heeft de boedel beschreven zoals hij al lopende door en om het huis waarnam. Blijkbaar is hij door de deel binnen gekomen. Daar stond een koe gewaardeerd op tachtig gulden en een kalf. Aan stro was er nog anderhalve vim (vein) en aan hooi twee honderd pond.

Aan beschikbare levensmiddelen, die blijkbaar in een ruimte tussen stal en woongedeelte waren opgeslagen, worden genoemd: twee zakken aardappelen, acht guldens waard en drie honderd vijftig pond vlees en spek. Dat vertegenwoordigde een waarde van honderd vijf gulden. Voor brood en pannenkoeken waren er een mud rogge en een mud tarwe (weit) aanwezig. En verder een ton zuurkool en een ton bonen. Welke bonen?

Dan kwam hij in de woonkeuken met hoogstwaarschijnlijk drie bedsteden. Hij noteerde tenminste dat er in huis drie bedden waren ieder met een kussen (peluw), twee lakens en een deken. Verder was er aan linnengoed tien bedlakens en twee tafellakens. Vermoedelijk lag dat in een ingebouwde kast.

Aan meubilair worden genoemd: twee kleerkisten, een tafel en een dozijn stoelen.

Een deel van de polderkaart uit 1810. Het is even wennen, want noord is onder, zuid is boven. Hof Ernaus of Emmaus is perceel 848.

Om te eten had men achttien tinnen lepels, twaalf ijzeren vorken en twee messen. Dit bestek werd bewaard in twee „lepelriggels" en een vorkenrek. Men at van borden (twaalf stuks) en schotels van aardewerk (zes stuks). Maar er waren ook zes tinnen borden en een tinnen bak. Verder staat genoteerd een „douzijn theegoed met een theerigchel" waard twee gulden. De thee werd gezet in een tinnen theepot. Om bij de brouwer bier te halen gebruikte men een bierkan, ook van tin. Degene noteerde alles voor de voet want aangekomen bij het rekje met tinnen voorwerpen noteerde hij ook de spiegel die naar oud gebruik boven het tinwerk hing.

Er werd niet alleen thee gedronken maar gezien de twee koperen „koffijketels" en „eene koffijmolen" ook koffie. Verder aan koperwerk nog drie andere koperen ketels.

Om te koken had men twee ijzeren potten en een koekenpan, die met een hangijzer boven het (open) vuur werden gehangen. Zowel om de potten en pan te hanteren als het vuur aan de gang te houden gebruikte men niet nadere genoemd „haard-gereedschap".

Aan boerengereedschap staat daarna genoteerd: drie ladders en enige „slieten", een wanmolen, een „schoep", twee schoppen, twee gaffels, een greep, een bijl en een aks, een snijbak, twee zeven en een koebak,

Om te maaien een zeis, een zicht en een haar om zeis en zicht te scherpen. In de melkkamer trof degene die inventariseerde een karnton, zes melkvaten en een botervat aan alsmede twee emmers en een koperen melkkan.

Afschrift van de acte

Voor Lodewijk Frowein, Openbaar Notaris residerende te Zevenaar, in het arrondissement Arnhem, Provincie Gelderland en in tegenwoordigheid van de twee nagenoemde en mede ondergeteekende getuigen,

Compareerde Johanna Janssen, laatst weduwe van wijlen Willem Otten, zonder bepaald beroep, wonende in de buurschap Helhoek onder Groessen, in de Gemeente Duiven, dewelke bij deze acte, onder belofte van vrijwaring wegens alle stoornissen, hypothecken, evictien en andere beletselen, aan en ten behoeve van haren stiefzoon Hendrik Otten, dagloner, mede in de buurschap Helhoek woonachtig, hier tegenwoordig, voor zich, zijne erven en regtverkrijgenden, accepterende,

I. heeft verkocht, afgestaan en overgedragen, de aan de verkoopersche toebehorende helft van den boedel, welke tusschen haar en wijlen haren man Willem Otten, in gemeenschap is bezeten, bestaande dien boedel in de navolgende goederen met derzelver aan en toebehoren, te weten:

a) Eene hofstede genaamd Emaus, zijnde een huis nummer 30 met eenen daar annexen tuin en boomgaard, genaamd de huisstede volgens de oude Lymersche ambtskaart folio 32 nummer 112 groot vijf honderd negen en vijftig roeden, en een stuk bouwland genaamd den Hoogen Hof, volgens de zelfde ambtskaart folio 32 nummer 111 groot twee morgen twee honderd een en veertig roeden, alles aan elkanderen gelegen in de buurschap Helhoek onder Groessen in de Gemeente Duiven, belend ten noorden den Heer F.J. Tendering, ten oosten de Kamerstraat en het Rijswijksche veld, ten zuiden het Rijswijksche veld, de Straat genaamd den Hoogenhof en Mevrouw de weduwe van Hugenpoth en ten westen Mevrouw van Hugenpoth en het Gemeente-Emaus-weidjen.

b) De gereede goederen, welke zich in het voormelde huis bevinden, met uitzondering van het door verkoopersche gebruikt wordende bed met deszelfs toebehoren en eene kist met de klederen en het lijfstoebehoren van Verkoopersche, als hetwelk een afzonderlijk eigendom van dezelve uitmaakt en door haar wordt gereserveerd, - volgende hier eene specifieke opgave en begrooting van alle gereede goederen, welke voor de helft in deze koop zijn begrepen:

Eene koe, gewaardeerd op tachtig gulden	f 80,00
een kalf, op tien gulden	10,00
een en een halve vein strooij en twee honderd ponden hooij, op dertig gulden	30,00
twee zak aardappelen, op acht guldens	8,00
drie honderd vijftig pond vleesch en spek, op een honderd en vijf gulden	105,00
eene mud rog, op acht guldens	8,00
een mud weit, op tien guldens	10,00
een ton zuurkool en eene ton met boonen, op acht guldens	8,00
drie bedden met drie peluwen, zes lakens en drie dekens, op tachtig guldens	80,00
tien bedlakens en twee tafellakens, op vijftien guldens	15,00
twee kleerkisten, op tien guldens	10,00
eene tafel, op een gulden	1,00
een dozijn stoelen, op zes gulden	6,00
achttien tinnen lepels, twaalf ijzere vorken en twee messen, met twee lepelriggels en een vorkenrek, op drie guldens	3,00
twee ijzere potten, op twee guldens	2,00
eene koekepan, hangijzer en het haard-gereedschap, op drie gulden	3,00

twalf borden en zes schotels van aardegoed, op twee guldens	2,00
een douzijn theegoed met een theerigchel, op twee guldens	2,00
zes tinnen borden en een bak, op drie guldens	3,00
een tinnen theepot en eene bierkan, op twee guldens	2,00
een spiegel, op eene gulden	1,00
twee koperen koffijketels en drie andere koperen ketels, op veertig gulden	40,00
eene koffijmolen, op eene gulden	1,00
drie ladders en eenige slieten, op tien guldens	10,00
eene wanmolen, op tien guldens	10,00
een schoep, twee schoppen, twee gavels, eene greep, eene bijl en eene aks, op vijf guldens	5,00
een snijbak, twee zeven en een koebak, op vijf gulden	5,00
eene zeis, eene zigt en een haar, op drie guldens	3,00
een kern, zes melkvaten en een botervat, op drie guldens	3,00
twee emmers, op twee gulden	2,00
eene koperen melkkan, op drie guldens	3,00
totaal vier honderd zeventig guldens	470,00

2. Heeft gecedeerd en overgegeven de tucht en het vruchtgebruik van de wederhelft van alle hierboven omschreven en ongerede goederen, in eigendom aan de erfgenamen van wijlen genoemden Willem Otten toebehorende en welke tucht of vruchtgebruik, door de eerste comparante Johanna Janssen wordt uitgeoefend, en haar levenslang competeert, uit kracht der huwelijksvoorwaarden tusschen haar en wijlen haren meergemelden man aangegaan, bij acte voor het gerecht te Zevenaar gepasseerd den zestienden November zeventien honderd twee en negentig. -

De koper en Cessionaris Hendrik Otten zal van de gekochte helft der voormelde hofstede en gereede goederen van dezen dag af het genot hebben, en over la hetzelve kunnen beschikken en daarmede mogen doen en handelen als aan hem in vollen eigendom toebehorende, ook zal hij van deze dag af aan in het genot treden van het gecedeerde vruchtgebruik, gedurende het leven der Cedente te kunnen genieten, op zoodanige wijze, als deze zulks zoude kunnen doen, onder den last om ook van heden af aan de belasting van die goederen te betalen.

Alle welke voormelde goederen de Comparant Hendrik Otten verklaart wel te kennen als dezelve reeds hebbende over- en in bezit genomen, en waarmede hij genoegen neemt.

De voormelde koop, en de cessie van het vruchtgebruik van het ongerede goed is gedaan voor de som van twaalf honderd guldens	f 1200,00
De koop der gereede goederen voor de som van twee honderd vijf en dertig guldens	235,00
en de cessie van het vruchtgebruik der gereede goederen voor de som van vijf en zestig guldens	65,00
dus te zamen voor eene som van vijftien honderd guldens	f 1500,00

Omtrent de betaling deze som zijn Partijen overeengekomen, dat dezelve door den Kooper en Cessionaris Hendrik Otten, ten alle tijde, na eene behoorlijke kennisgeving ten minsten drie maanden te voren, zal mogen gedaan worden, hetzij in eens of wel bij gedeeltens van een honderd of meer deze honderd guldens, doch dat de Kooper, gedurende het leven van de Verkoopersche tot geene afbetaling der hoofdsom zal gehouden zijn, en zelfs na haren dood, zoolang de Debiteur de hierna vermelde renten prompt binnen een half jaar na iedere verschijndag betaalt, tot geene verdere aflossing van hoofdsom zal kunnen worden aangesproken als voor eene som van drie honderd guldens, die de kooper belooft na dode van de verkoopersche, drie maanden na eene daartoe aan hem gedaan wordende loskondiging, in mindering van de dan nog resterende koopsom uittebetalen aan die gene, ten wiens behoefte de verkoopersche over zoodanige som, speciaal mogt hebben gedisponeerd. En vermits de kooper Hendrik Otten, gedurende het leven der Verkoopersche, den bedongen prijs niet behoeft te betalen, zoo heeft dezelve daarentegen zich verbonden om de verkoopersche Johanna Janssen, levenslang bij zich in huis te alimenteren en te verplegen en van kost, drank en huisvesting naar behoren en zoo als zijne stand het toelaat, te voorzien, of om aan verkoopersche, wanneer zij niet meer mogt te verkiezen met den Kooper zamen te wonen en van hem mogt afgaan, jaarlijks tot aan haren dood eene som van vijf en zeventig guldens uit te keeren, en zulks onverschillig of alsdan reeds op de hoofdsom der kooppeningen mogt zijn afgelegd of niet, waarvoor de verkoopersche dan ook voor haar onderhoud zelf zal moeten zorgen, buiten kosten van den Kooper.

Voorts heeft de Kooper Hendrik Otten meergenoemd zich verbonden, om van den dag van het overlijden der verkoopersche aan, van jaar tot jaar de dan nog schuldige koopsom met vijf procent te verrenten aan diegeene welke tot den ontvangst daarvan regt zullen hebben, en zulks tot de geheele voldoening der hoofdsom toe, des nochtans, dat bij eene gedeeltelijke afbetaling der hoofdsom, de renten pro rato zullen verminderen, - zullende bij gebreke van betaling dezer renten, binnen den hiervoren bepaalden tijd na iederen jaarlijkschen verschijndag, het resterende bedrag der hoofdsom ten allen tijde kunnen worden opgevorderd en door Kooper uitbetaald moeten worden binnen drie maanden na eene daartoe aan hem gedaan wordende denunciatie.

Alle voormelde betalingen zullen niet anders kunnen geschieden als in comptante zilverre hollandsche muntspeciën, en tot zekerheid derzelve en voor de getrouw vervulling der verbindtenissen, hierboven door den kooper aangegaan, blijven de verkochte goederen en het gecedeerde vruchtgebruik, bij speciaal privilege aan de

Verkoopersche voorbehouden.

Ter executie dezer verkiezen partijen domicilie ten huize, op de voormelde hofstede staande, alwaar ook alle betalingen, uit kracht deze verschuld zullen kunnen gedaan en aangenomen worden.

Nemende de comparant Hendrik Otten, ten zijnen laste de kosten en regten waartoe het passeren dezer aanleiding zal komen te geven.

Waarvan Acte, Gedaan en gepasseerd ten huize der Comparanten in de buurschap Helhoek, onder Groessen, Gemeente Duiven, Kanton Zevenaar, den drie en twintigste februari achttien honderd en twintig, in tegenwoordigheid van Hendrik Aleven landbouwer en Steven Meurkens arbeider, beide wonende onder Groessen, in de Gemeente Duiven.

En hebben, na gedane voorlezing de comparant Hendrik Otten en de beide getuigen en met den Notaris deze minute getekend, nadat de comparante Johanna Janssen, daartoe aangezocht, verklaard had niet te kunnen schrijven, als zulks niet hebbende geleerd.

w.g. H. Otten, H. Aleven, S. Meurkens, L. Frowein notaris.

verkoop en cessie	101,60
verkoop	10,-
cessie	<u>2,80</u>
	114,40
¼ verhogen	28,60
	<u>143,-</u>
	67,56½

Geregistreerd te Zevenaar den zes en twintigsten februarij achttien honderd twintig, fl. zes en dertig, R.vak zes en zeven V.vak een en twee, ontvangen zevenen zestig gulden zes en vijftig en een halve cent, geen renvooij. w.g. Plencker.

Bronnen:

Rijksarchief Gelderland, Notaris L. Frowein te Zevenaar, inv. 1761, acte 26;

Streekarchivariaat *De Liemers en Doesburg*, gezinsbladen Otten te Groessen.

F.J.M. Staring, Zevenaar.

Met dank aan de heer A.W.A. Bruins, Zevenaar, die ons een kopie van de polderkaart beschikbaar stelde (redactie).

DE TIJD GEMETEN (2)

Dit jaar is niet het laatste maar het een na laatste van het millennium - dat wordt later nog toegelicht - en er zal vermoedelijk nogal wat aandacht worden besteed aan onze tijdrekening. Al in het afgelopen jaar zijn talrijke artikelen in krant en tijdschrift daar aan gewijd en het zgn. millenniumprobleem voor computergebruikers wordt almaar indringender onder de aandacht gebracht. In dit tijdschrift wordt in een drietal artikelen historische wetenswaardigheden met betrekking tot het meten van de tijd gepresenteerd.

Hoelang duurt een jaar en wanneer begint die?

De maand is oorspronkelijk de duur van de kringloop van de maan om de aarde, gemeten vanaf een bepaald moment tot het moment waarop de maan vanuit de aarde gezien weer dezelfde schijngestalte heeft. Dat duurt om heel precies te zijn 29 dagen, 12 uren, 44 minuten en 2,8 seconden, gemakshalve 29½ dagen. In de praktijk telde men afwisselend maanden van 29 en 30 dagen, totaal zes maanden van 29 dagen en zes maanden van 30 dagen. Daarmee komt men uit op een maanjaar van 354 dagen, verdeeld over 12 maanden. De mohammedanen kennen nog steeds het maanjaar. De meeste volken hadden wel in de gaten, dat het maanjaar korter was dan het zonnejaar, dat wordt gemeten naar de schijnbare omloop van de zon om de aarde. Al vroeg had men de notie dat het zonnejaar ongeveer 365¼ dagen lang was. Het viel natuurlijk op, dat de seizoenen na verloop van een aantal maanjaren langzamerhand in een ander deel van het jaar terecht kwamen. Toch werd het systeem van het maanjaar niet verlaten. Er werden verschillende manieren bedacht om het maanjaar in de pas te laten lopen met het zonnejaar. De oude Grieken bijvoorbeeld voegden aanvankelijk eens in de acht jaar drie maanden van 30 dagen toe. Later werd het systeem verfijnd. De Romeinen telden aanvankelijk een jaar van 355 dagen, verdeeld over 12 maanden, vier maanden van 31 dagen, zeven maanden van 29 dagen en de laatste maand Februarius had 28 dagen. Nog herinneren de woorden septem =

zeven, octo = acht, novem = negen en decem = tien in onze maandnamen dat vroeger het jaar op 1 maart begon. Om dit jaar aan te passen aan het zonnejaar mocht de Pontifex Maximus bepalen wanneer er na 23 februari een extra maand aan het jaar werd toegevoegd, het ene jaar een van 28 dagen en in een ander jaar van 29 dagen. En zo kwamen de Romeinen in een cyclus van vier jaren toch ongeveer uit op een jaargemiddelde van $365\frac{1}{4}$ dagen.

Het enige volk dat van oudsher wel een zonnejaar van $365\frac{1}{4}$ dagen gebruikte, was het Egyptische. Voor Julius Caesar was dat het voorbeeld voor zijn kalenderhervorming (47 v.Chr.), waarmee o.a. het jaar en de maanden de huidige lengte hebben gekregen.

De gewoonte om het nieuwe jaar op 1 januari te beginnen was bij de Romeinen al eerder ingevoerd, in 153 v.Chr..

Het begin van een nieuw jaar wil nog niet altijd zeggen, dat ook het jaartal verandert. Tot in de 8ste eeuw is het vrij gebruikelijk gebleven om met Nieuwjaar het jaartal te veranderen, men noemt dat de Nieuwjaarstijl. Vermoedelijk kwam in de 9de eeuw de Kerststijl op, die op 25 december het jaartal veranderde, in de 10de eeuw ontstond de Boodschapstijl (25 maart) en in de 11de eeuw de Paasstijl. Ofschoon in de middeleeuwen Nieuwjaar algemeen gevierd werd, werd het jaartal meestal op die dag niet veranderd. In de loop van de 16de eeuw werd de Nieuwjaarstijl weer algemeen in Europa, maar Engeland bleef tot 1752 de Boodschapstijl trouw.

De kalenderhervorming van Julius Caesar kende één keer in de vier jaar een schrikkel dag. Dat zijn 100 schrikkel dagen in 400 jaar. Caesar's astronoom Sosigenus had echter de lengte van het zonnejaar op 11 min. 13,52 sec. langer berekend dan in werkelijkheid het geval was. Na 128 jaar was de Juliaanse kalender één dag voor op de zon. In de 16de eeuw bedroeg het verschil 10 dagen. Paus Gregorius XIII verordonneerde op 24 februari 1582 een wijziging van de Juliaanse kalender. Na de nacht volgend op 4 oktober 1582 moesten 10 dagen worden overgeslagen, na 4 oktober moest 15 oktober volgen. Voorts zouden er slechts 97 in plaats van 100

schrikkeidagen in 400 jaar voorkomen. Dat werd bereikt door de eeuwjaren, waarvan het getal niet door 400 deelbaar is, als schrikkeljaar over te slaan.

Deze Gregoriaanse kalenderhervorming werd niet overal op hetzelfde moment ingevoerd. Dat leverde de hele 17de eeuw door verwarring op; hoofdzakelijk katholieke landen voerden vrijwel onmiddellijk de Gregoriaanse kalender (Nieuwe Stijl) in, protestantse landen hadden niet veel op met de pauselijke nieuwlichterij en bleven voorlopig de Juliaanse kalender (Oude Stijl) gebruiken. Omstreeks 1700 liepen de meeste Europese landen gelijk, behalve Engeland dat tot september 1752 wachtte. Het orthodoxe Rusland wilde helemaal niet meedoen, daar is men pas na de Revolutie in 1917 overstag gegaan. Voorzover mij bekend is er nog één gebied in Europa waar men de Juliaanse kalender gebruikt. Dat is in de semi-autonome monnikenrepubliek op het schiereiland Athos, al meer dan duizend jaar een bolwerk van oosters-orthodox christendom.

De Gregoriaanse kalender is heel nauwkeurig gebleken, op 3/10.000 deel van de dag komt die overeen met de loop van de zon.

Th.M.J. Jonker, Loo.

Geraadpleegd: Historische W.P., Amsterdam-Brussel, 1957.

De oorsprong van de schutterijen

Over het ontstaan van de schutterijen wordt heel wat getheoretiseerd en de aanleiding tot de oprichting ervan is ook lang niet altijd uit de archieven te achterhalen. Er zijn maar weinig geschreven bronnen uit het verleden en een betrouwbaar historisch overzicht ontbreekt.

In het algemeen kan worden gesteld dat de voornaamste ontstaansredenen voor een schutterij zijn geweest: de noodzaak tot verdediging, het uitbreken van (pest-)epidemieën en de behoefte aan gezelligheid, broederschap en gezamenlijke sportbeoefening⁽¹⁾. Van oorsprong was de schutterij een ernstige zaak: het was de weermacht van de *gemeijnte*⁽²⁾ of van het kerkdorp en alle weerbare mannen van 18 tot 60 jaar waren dan ook leden van deze organisatie. Zij werden met klokgelui te wapen geroepen wanneer dorp of ambt in gevaar verkeerde.

Er moest dan wacht- en waakdienst worden gehouden op kasteel- of dorpstoren en ook bij de *runnebomen*. Dit waren slagbomen, waarmee de openingen naar de *gemeijnte* konden worden afgesloten, zodat geen vreemd vee op die gronden kon binnendringen. Ook konden de landsheren via de schutterijen de plattelandsbevolking mobiliseren, wanneer zij te velde moesten trekken. Volgens een order van de keizer, welke uit 1474 dateert, moesten 10 tot 20 man per kerkdorp naar Neuss vertrekken, voorzien van bewapening en proviand. Voor 10 man was hierbij een paard en wagen inbegrepen.

Dit was een van de diensten, waartoe bewoners van het platteland verplicht waren, sinds de legers van boerenridders in onbruik waren geraakt. Ridders waren tot krijgsdienst verplicht krachtens het feit dat ze grond in leen hadden. Deze ridderlegers verdwenen toen er legers van beroepssoldaten kwamen, die op elk gewenst moment konden worden aangevuld met tijdelijk in dienst genomen huurbenden.

De vorming van de moderne staten in de 15de eeuw bracht de behoefte aan een krijgsmacht met zich, die op elk ogenblik en op elke plaats kon worden ingezet en niet afhankelijk was van de min of meer goede wil der gelegenheidssoldaten, zoals te wapen geroepen burgers en boeren. Bovendien vereiste de ontwikkeling van de vuurwapentechniek sinds 1400 een geoefendheid, welke van boeren en burgers verwacht noch verlangd kon worden. Daarvoor in de plaats kwamen nieuwe lasten in de vorm van schattingen en oorlogscontributies.

De landweer heeft langer bestaan en werd nog in de eerste jaren van de tachtigjarige Oorlog gebruikt. Zo kreeg de landdrost van de Graafschap Zutphen in 1567 bevel om die in zijn ambtsgebied te mobiliseren⁽³⁾.

Het in stand houden van de lokale weerbaarheid was een taak van de gemeente en aangezien het gilde een organisatie was die de zaken van de gemeente behartigde, had ook het gilde de schutterij onder zijn hoede. De schutterij en het gilde waren nauw met elkaar verbonden. Toch zijn gilde en schutterij niet identiek. De schutterij was in oorsprong een overheidsorgaan, een sectie van het krijgsm apparaat van de landsheer; het gilde was een organisatie met rechtspersoonlijkheid. Men was schutter omdat men weerplichtig was. Gildebroeder werd men door lidmaatschap. De schutterij had dan ook zijn eigen overheden: kapitein, luitenants, vaandrighs, sergeants, terminologieën van later datum, overgenomen uit de krijgsmacht van na de middeleeuwen. Toen de schutterij nog tot de weermacht behoorde, stond ze onder bevel van de door de landsheer benoemde *haeffluden*. De schutterij dateert zeker van het begin der 14de eeuw of wat vroeger. Het gilde is stellig ouder⁽⁴⁾.

De schutterij als Bescherming Bevolking

De schutterij in Duiven is oud. De betekenis ervan voor kerk en dorp lag dicht bij huis: alleen in de eigen gemeenschap kon men iets betekenen. Vooral in de dorpen, waar immers weinig te doen was, was het zorgen voor kermisvermaak en andere ontspanning belangrijk. De plicht om daadwerkelijk op te treden in beschermende zin is zelden in de verslagen vermeld. Toch is dat vaak

voorgekomen. Meestal was er geen tijd voor om iets daarover te schrijven, wanneer er weer brand was of epidemieën uitbraken. En zeker wanneer er sprake was van overvallen, plunderingen of rellen⁽⁵⁾ had men andere zaken te doen dan dit schriftelijk vast te leggen.

Toch zijn er vrij veel gewapende taken te noemen, die door de Duivense schutterij zijn verricht of van hen werden verwacht. Het geschiedde in 1756: een pestepidemie teisterde Keur-Beieren. Om verspreiding te voorkomen of zoveel mogelijk tegen te gaan, namen de overheden strenge maatregelen. In Duiven werden met ingang van 26 januari wachtdiensten ingesteld om de grens tussen Pruisen en Gelre te bewaken. De wachters moesten voorzien zijn van geweren en met 3 of 4 man gezamenlijk 24 uur dienst doen, totdat de volgende sectie hen kwam aflossen. Duiven was verboden terrein voor pakjoden, marskramers, bedelaars en vreemdelingen die geen geldig paspoort konden tonen. De invoer van verschillende goederen en kleding werd verboden⁽⁶⁾.

Gedurende de Franse bezetting tijdens de Zevenjarige Oorlog (1756-1763) werd de schutterij gedwongen tot hand- en spandiensten⁽⁷⁾. In de 18de eeuw was het gebruikelijk dat van 1 oktober tot 1 april, vanaf 9 uur 's avonds, gewapende schutters bij toerbeurt onder leiding van een commandant op nachtpatrouille gingen om de orde en rust te handhaven en vooral op dieven en brandgevaar⁽⁸⁾ dienden te letten. Voor de brandbestrijding beschikte men in Duiven over 6 à 7 brandhaken, waarmee men het in brand staande huis geheel of gedeeltelijk uiteen kon trekken om verdere verspreiding van het vuur te voorkomen⁽⁹⁾. Een brandspuit met gereedschap was gestationeerd op het adellijke huis De Ploen⁽¹⁰⁾. Vermeldenswaardig is nog de overstroming van 1770^(*), die veel schade aan de opgeslagen en te velde staande gewassen in en om Duiven veroorzaakte⁽¹¹⁾.

Op 9 november 1800 raasde een orkaan^(**) over het dorp. De *boermeesters* Rut Rutjes en Gert Bodde rapporteerden op een lange lijst bij wie zij vernielingen aan have en goed hadden geconstateerd⁽¹²⁾.

Dienstbaarheid en broederschap

De schutterij onderhield altijd nauwe banden met het gilde van Duiven, of beter gezegd, zij behoorde tot dezelfde stam en daarom kon men wel degelijk spreken van een schutsgilde. Een schutsgilde had heel wat uitgaven: voor uitrustingsstukken, wapens, kleding en attributen, het schietterrein en de schutsboom, kruit en lood.

Verder de vergoeding aan de pastoor voor missen en de begrafenisplichten. Er waren reiskosten en papierkosten, er was het bodeloon en bovendien had het gilde een *scheuter* (veldwachter) in dienst.

Om alle activiteiten te kunnen bekostigen, diende er een goed financieel beheer te zijn. De inkomsten bestonden allereerst uit entreegelden van nieuwe leden en de inleggelden voor de deelnamen aan het schieten. De oververtering die soms gemaakt was, werd meestal hoofdelijk omgeslagen. Maar vooral waren er de inkomsten uit boetes, héél veel boetes, zoals boete op slecht en onfatsoenlijk gedrag, op „een vuile mond”, bedriegen of vloeken, op afwezigheid of wanbetaling, op niet voldoen aan de regels bij het schieten en bij het uitrukken van de compagnie.

Afgezien van deze inkomsten uit de schutterij had het gilde eigen pachtopbrengsten uit onroerende goederen. Vooreerst bezat het de Gildedreef, die nabij de kerk lag⁽¹³⁾. De gerechtigden mochten hun vee laten weiden op de *gemeijnte* tegen betaling van *schaargeld*. Sinds onheugelijke tijden had het gilde het beheer over deze *gemeijnte*⁽¹⁴⁾.

In tijden van verval of armoede moesten veel gildebezittingen worden verkocht en van hogerhand kwamen geleidelijk meer en meer maatregelen die de verworven gilderechten beperkten.

Natuurlijk wekte dat wrevel op bij de mensen. Duiven, dat tot 1816 een grensplaats was, werd aangeduid als een dorp waar conflicten met het wettige gezag aan de orde van de dag waren.

De landraad, Vrijheer Van Sonsfeld, karakteriseerde de inwoners van Duiven als eigenzinnig en stijfkoppig⁽¹⁵⁾. De feiten wezen het uit. Op 11 juni 1790 kreeg Hendrik Tönissen (Teunissen) een boete van 8 stuivers hollands geld, omdat hij twee stuks vee teveel op de *gemeijnte* had laten grazen. Tönissen was niet bereid de

opgelegde boete te betalen. Tegenover de ambtenaar Böhme verklaarde hij, dat de *scheuter* Herm. Derksen, die hem beboet had, zelf door zijn zoon vreemd vee in de pandstal liet zetten, de boetes inde en het vee daarna vrij liet, zonder het gilde daarover in te lichten. Hij (T.) had het voorval aan eerlijke mensen voorgelegd en zij raadden hem aan die boetes niet te betalen!

Volgens Tönissen dreef de schaapherder van Gerhard Otten regelmatig de kudde over de *gemeijnte*, maar daar werden geen maatregelen tegen getroffen, omdat de kudde aan een grote en welgestelde boer toebehoorde. Volgens hem diende Otten van de *gemeijnte* weg te blijven, anders zou hij (T.) hem zijn botten breken! Böhme echter gaf hem te verstaan, dat hij niet voor eigen rechter mocht spelen, maar zich tot de justitie diende te wenden. Hierop antwoordde Tönissen dat volgens hem de kleine man niet serieus werd genomen en niets had in te brengen, maar dat hij er voor zou blijven vechten dat de *gemeijnte* voor kleine lui in gebruik bleef⁽¹⁶⁾.

Het bleef in Duiven een strijd tussen de gebruikers van de brede groenstroken langs de wegen. De landraad Van Pomiana zond op 20 augustus 1793 een ambtsdeputatie om duidelijkheid te krijgen in de gemeijntezaken. Hiervoor werden de *boermeesters* Evert Peelen en Derk Hageman opgeroepen voor de rechter om met *scheuter* Van Hummel orde op zaken te stellen. Men kwam tot de bevinding, dat alleen de inwoners van Duiven het weiderecht op de groene wegen hadden. Het was voor de Duivenaren verboden op hun *gemeijnte* vreemd vee te laten grazen⁽¹⁷⁾.

De koster Remigius Jansen kreeg tot taak jaarlijks bij de *kerkespraak* de mensen op de verordening te wijzen⁽¹⁸⁾. Ondanks de waarschuwingen moest *scheuter* Van Hummel toch vee in beslag nemen, dat men pas na het betalen van een boete van 5 rijksdaalders weer kon ophalen.

In 1799 had de overheid een belasting bedacht, te betalen voor ieder stuk vee dat op de *gemeijnte* werd ingeschaard. Voor het toezicht op de naleving hiervan begaf de heer Von Weiler zich met zijn assistenten op 24 april naar Duiven. Om 8 uur in de morgen zou men beginnen met het brandmerken van het vee. De Duivense

veehouders hadden al laten weten, dat zij onwelwillend stonden tegenover het hoge bezoek en tegenover deze maatregel. Tegen 10 uur was er nog pas vier stuks vee aangevoerd. Meer dan honderd inwoners hadden zich in hun huizen verdekt opgesteld. Toen Von Weiler beval om met het brandmerken te beginnen, kwamen al die boeren om hem heen staan en vroegen wat Von Weiler en zijn helpers hier te maken hadden. De *gemeijnte* behoorde toe aan de ingezetenen van Duiven en buitenstaanders hadden hier niets in te brengen. De dreigementen waren niet van de lucht. Reinier Spaan riep tot de omstanders: „Ik wens iedereen naar de hel, die in hun nabijheid vee laten inscharen! Wij laten ons gras nog liever gratis opvreten!” De stemming werd steeds grimmiger en de ambtsdienaren moesten tenslotte overrichterzake afreizen om thuis strafmaatregelen te beramen. Maar voorlopig had het gilde gezegevierd.

Th. Goossen, Zevenaar.

- ⁽¹⁾ Th.J.G. Goossen, De dijkdoorbraak en overstroming van 1770-1771, DRIEPAS, jrg. 09(1992), p. 09-11
⁽²⁾ Th.J.G. Goossen, De elementen houden huis, DRIEPAS, jrg. 08(1991), p. 31-35

NOTEN:

- ⁽¹⁾ Wim Iven e.a., Schuttersgilden in Noord-Brabant, Den Bosch, 1983.
⁽²⁾ Gemeijnte is het gemeenschappelijk beweidingsareaal.
⁽³⁾ Archief Huis Bergh, nr. 357.
⁽⁴⁾ A.G. van Dalen, Gelderse Historie in de Liemers, Den Haag-Rotterdam, 1971.
⁽⁵⁾ Schuttersgilden in Noord-Brabant.
⁽⁶⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1417.
⁽⁷⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1438.
⁽⁸⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1438.
⁽⁹⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1398.
⁽¹⁰⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1411.
⁽¹¹⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1411.
⁽¹²⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1413.
⁽¹³⁾ J.W. van Petersen, Des landmeters trots, Zutphen, 1974.
⁽¹⁴⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1423.
⁽¹⁵⁾ Hauptstaatsarchiv Nordrhein-Westfalen Düsseldorf, K.K. 3322, Van Sonsfeld aan de Kammer.
⁽¹⁶⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1423.
⁽¹⁷⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1423.
⁽¹⁸⁾ Oud Archief Zevenaar, nr. 1423.

STRAAT- EN VELDNAMEN IN DE GEMEENTE DUIVEN

Aflevering 1: Inleiding en Droo

De gemeente Duiven is bijzonder rijk aan oude straat- en veldnamen. Sommigen spreken erg tot de verbeelding. Zo roept de naam Bereklauw associaties op met de klauw van een beer, Lijkweg met lijken, en Helhoek met de hel. Maar is dat ook de verklaring van deze doorgaans eeuwenoude Groessense namen?

En wat betekenen Droo, Ploen, Magerhorst, Welleveld en Vergert onder Duiven, Husselarij in Loo, Schraleweide, Vossendel, Groenestraat, Heiligland, Pinkslo, Rijswijk en Weem onder Groessen? In de komende afleveringen van DRIEPAS wil ik nader op deze en andere namen ingaan en proberen tot een verklaring ervan te komen.

Een eerste aanzet werd meer dan tien jaar geleden gemaakt door Th.M.J. Jonker in dit tijdschrift. Rond 1950 publiceerde mw. Dr. W.A.W. Edelman-Vlam een boeiend overzicht over Liemerse perceelsnamen in het Gedenkboek J.van Heek.

De oude straat- en veldnamen vormen zeker in samenhang met de kadastrale structuur een bijzonder rijk cultureel erfgoed zoals uit deze artikelenreeks zal blijken. Helaas is door de grootscheepse uitbreidingen van Duiven en de aanleg van de grootschalige industrieterreinen niet alleen deze eeuwenoude structuur verloren gegaan maar zijn ook de herinneringen in de vorm van straatnamen verloren gegaan.

De wetenschap die zich met veldnamen of toponiemen bezig houdt wordt doorgaans toponymie genoemd.

In de tijd van de Romantiek, nu zo'n twee honderd jaar geleden begon men zich te interesseren voor het erfgoed van de gewone man. Men kreeg oog voor eeuwenoude sagen, overleveringen en volksliederen die onder het gewone volk leefden maar ook voor volksgebruiken in het algemeen. Het viel de eerste beoefenaren van de toponymie op dat er veel bijzondere veldnamen waren,

waarachter zaken schuil gingen die niet eenvoudig te doorzien waren. De eerste pogingen om verklaringen te vinden leidden soms tot fantastische ideeën die niet zelden volkomen uit de lucht waren gegrepen. In de jaren vijftig en zestig van deze eeuw kreeg de toponymie een nieuwe impuls en traden kritische onderzoekers op de voorgrond die niet zonder meer met de bestaande verklaringen akkoord gingen.

De publicaties van M. Schönfeld, J.A. Huisman, M.A. Veldman-Vlam en M. Gysseling zullen als richtsnoer dienen voor onze tocht langs de vele boeiende Groessense, Duivense en Loose veldnamen.

Algemene Literatuur:

- M. Schönfeld: *Veldnamen in Nederland*, in: Mededelingen Ned. Kon. Academie van Wetenschappen, afd. Letterkunde N.R. 12, No.1, 2^e druk (1950);
- A.W. Edelman - Vlam: *Perceelsnamen in de Liemers en de Driedorpenpolder*, in: De Liemers, gedenkboek Dr.J.H. van Heek (Didam, 1953), p.322-337;
- M. Gysseling: *Toponymisch woordenboek voor België, Nederland, Luxemburg ....* (Gent, 1960),.

1) Droo

De oudere inwoners van Duiven kunnen zich de Droo nog goed herinneren. Het was een langgerekt buurtschap dat begon bij de Duivense kerk en zich in zuidelijke richting naar de spoorlijn uitstreekte. De bewoning was vooral geconcentreerd nabij de plaats waar nu de Remigiusschool staat. Daar sloeg men, komende uit het dorp, rechtsaf, passeerde het huis van Gieben dat als enige Droose huis nog bestaat en kon zo naar de spoorlijn gaan. In de jaren zeventig is men begonnen met de uitbreidingsplannen voor woningbouw waaraan uiteindelijk de hele Droo is opgeofferd. Het laatste stukje Droo ten zuiden van de spoorlijn werd rond 1990 in de nieuwbouw opgenomen. Wie nu op zoek gaat, kan behalve het huis van Gieben nog kleine stukken van het tracé van de Droo terug vinden achter de Iepenlaan en nabij het station.

Wat betekent de naam Droo? Daarvoor moeten we ver terug in de geschiedenis. In de bekende acte uit het jaar 838 is sprake van de nederzettingen Thuvina (Duiven) en Alatinge (Eltingen). Eltingen lag op de hoge zandrug ten zuiden van de spoorlijn bij de Achterste Hoek. De Droo vormde als het ware de verbinding tussen deze twee nederzettingen. Het is dus aannemelijk dat de naam Droo even oud is als deze beide nederzettingen en dat de naam Droo evenals de beide namen Duiven (Thuvine) en Eltingen (Alatinge) van Westgermaanse oorsprong is. Het meest voor de hand liggend is de woordwortel *deru, of *drú hetgeen boom of bomen betekent. Een bevestiging dat Droo inderdaad boom of bomen betekent, wordt gegeven door de oudste schrijfwijze van Apeldoorn. In een twaalfde eeuwse kopie van een acte uit het 793 is sprake van Appoldro, dat in ieder geval appelboom betekent. Appeltern in het Land van Maas en Waal heeft een zelfde oorsprong en betekenis. In 1139 werd dat plaatsje Apeltre genoemd. Daarin herkennen we ook het Engelse woord tree voor boom. Datzelfde geldt voor Appeldorn bij Kalkar.

Droo behoort dus waarschijnlijk bij de grote groep van -doorn-namen die in heel West-Europa voorkomen, al dan niet in de Franse vorm Tourinnesse of Italiaans Torino (=Turijn).

Toch kan men ook vraagtekens plaatsen bij deze naamsverklaring. In de Romeinse tijd en ook daarna, tot ver in de middeleeuwen, moet het rivierengebied - en dus ook de Liemers - bebost zijn geweest, zoals uit onderzoek is gebleken. Om in een bebost gebied een plaats aan te duiden met Droo = „boom” of „bomen” ligt niet voor de hand, lijkt zelfs overbodig. De vragen die opkomen zijn: was het hier wel zo bebost? Of betrof het een bijzondere boom of bomen? Dit laatste roept associaties op met de hypothese van Dr. F. Gorissen. Deze Kleefse historicus deed in de jaren zeventig uitvoerig onderzoek in de Duffelt, het uiterwaardengebied tussen Nijmegen en Kleef, dat zekere landschappelijke overeenkomst heeft met de Liemers. Op grond daarvan kwam hij met de hypothese dat de Duffelt in de Romeinse tijd een heilig woud zou zijn geweest, waarin heilige eiken een bijzondere positie in namen. Zouden op de Droo zulke heilige bomen gestaan hebben?

Totdat een afdoende antwoord op bovenstaande vragen gegeven wordt, lijkt de verklaring voor Droo met boom of bomen het meest voor de hand liggend. (wordt vervolgd)

W.F.W.M. van Heugten, Duiven.

Literatuur:

- J.Podkorny: Indogermanisches Etymologisch Wörterbuch (...), p. 214- 217
B. Mesotten: Binnen kijken in woorden (Kapellen, 1996), p.84
H.Vandommelen: Appelen voor miljoenen (St.Niklaas, 1975), p.38 en 52
M. Gysseling: Toponymisch woordenboek voor België, Nederland, Luxemburg .... (Gent, 1960), p.63.

VERENIGINGSNIEUWS

Oost-Gelderse Contactdag 1999

Op de derde zaterdag in september, 18 september 1999, organiseert de *Werkgroep Regionale Contactdag* een contactdag voor alle op het gebied van de genealogie actief zijnde verenigingen en instellingen. U mag verwachten dat aanwezig zullen zijn: ontwerpers zowel als gebruikers van genealogische computerprogramma's, uitgevers van transcripties, oudheidkundige verenigingen uit de Achterhoek en het aangrenzende Duitsland (o.a. het Landeskundliche Institut uit Vreden), archiefdiensten en familieverenigingen, alsmede afdelingen van de Nederlandse Genealogische Vereniging.

Het evenement vindt plaats in „Ons Huis” aan de Kruittorenstraat te Bredevoort. De openingstijden zijn nog niet bekend, de toegang is gratis. Bezoekers kunnen ook een kijkje nemen op de maandelijkse boekenmarkt en in de 24 boekwinkels, die Bredevoort telt, waaronder het Genealogisch Antiquariaat Jan Bloemendaal.

Laot van ow heuren!

Op zaterdag 9 oktober 1999 wordt in Didam, in de Markthal, onder de naam *OOSTENWIND '99* een „Dag van de streekcultuur Achterhoek en Liemers” georganiseerd. Het is bedoeld als een informele kennis-making met allerlei verenigingen en instellingen die op een of andere wijze culturele activiteiten ontplooiën. Dat kunnen zijn: historische of heemkundeverenigingen, dialectorganisaties, folkloristische dansgroepen, schutterijen, archeologische onderzoekers, genealogische verenigingen, musea, natuur- en vogelwerkgroepen, streekgebonden ambachtdemonstraties, computergebruik bij historisch onderzoek, onderwijs, boekhandels en antiquariaten op het gebied van streekpublicaties, enz.

De openingstijden zijn van 11.00 - 18.00 uur, de toegang is gratis.

Tot in Eeuwigheid

Dit is de naam van de tentoonstelling, die vanaf zondag 13 juni tot en met 19 september 1999 in het Liemers Museum te zien is.

De tentoonstelling gaat in op gebruiken in de Liemers en in Gelderland rondom overlijden en dood. Daarnaast ziet u algemene informatie, die gebaseerd is op teksten van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur (Utrecht).

Er worden voorwerpen en foto's uit eigen collectie getoond. Ook zal materiaal van andere musea, instellingen en particulieren bijeen gebracht worden. Daarbij ligt de nadruk op de Liemerse en/of Gelderse oorsprong van de voorwerpen.

Als speciale met de tentoonstelling samenhangende activiteit zijn er fietsroutes door de Liemers samengesteld. Deze tochten, die met enige aanpassing ook met de auto kunnen worden gemaakt, voert u langs monumenten in kerken en op kerkhoven in de Liemers.

Het Liemers Museum is geopend van 14.00 tot 17.00 uur, met uitzondering van maandag en zaterdag. Deze editie van DRIEPAS valt in juli bij u in de bus, dan heeft u beslist nog gelegenheid op een geschikte dag het museum (Stationsplein 4, Zevenaar) te bezoeken.

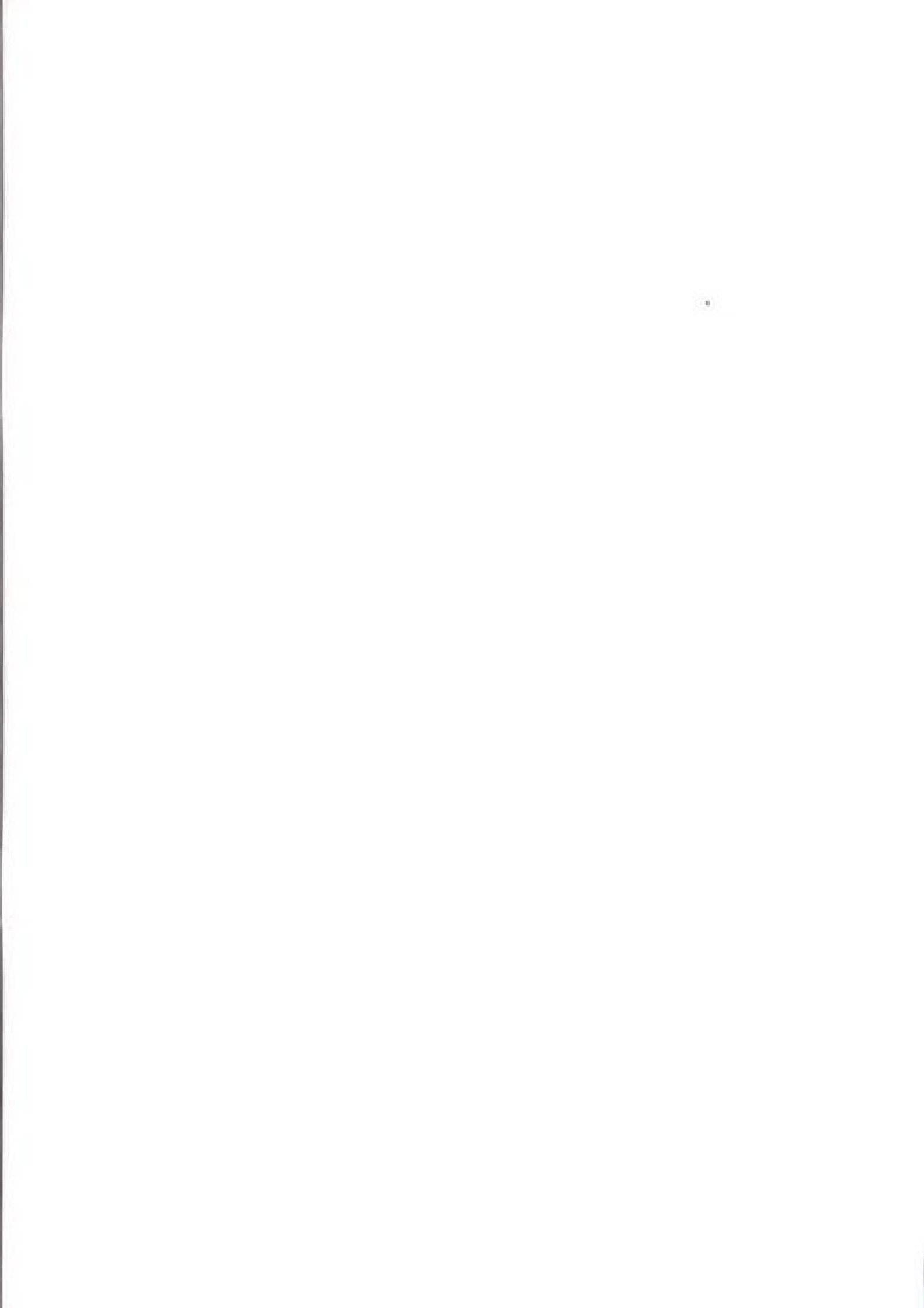
Bestuursmededeling

Onlangs heeft het bestuur besloten, dat de werkgroepen (voorlopig) nog maar een keer per jaar voor een gezamenlijke vergadering met het bestuur bijeenkomen. Omdat het bestuur het zicht op en het contact met de werkgroepen niet wil verliezen, is *voorlopig* er voorzichtigheidshalve aan toe gevoegd.

De praktijk zal uitwijzen of het navolgende een goede regeling is. De gezamenlijke voorjaarsbijeenkomst wordt afgeschaft. Er hoeft alleen nog maar een schriftelijk jaarverslag te worden ingediend; dit met het oog op de jaarlijkse algemene ledenvergadering. In afwijking van het reeds gepubliceerde jaarrooster zal de enige gezamenlijke bijeenkomst plaatsvinden oktober/november. Daarover volgt nog bericht.

ROOSTER t/m december 1999

maand	algem. verg. werkgr.		genealogie
sept.	16	27 lezing	14 & 28
okt.	??	11 inloopavond	12 & 26
nov.	??	15 open avond	9 & 23
dec.			14

DRUKKERIJ BEERENS - GROESSEN

ISSN 0921-5549

